

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm VIII. Quanto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

eorum officium ac dignitas plerumque perpetua.

Not. II. Privilegium interdum conceditur loco seu dignitati, ita ut ad successores transeat, & dicitur privilegium reale aut locale, interdum verò conceditur personæ, ita ut cum eâ extinguatur, & dicitur privilegium personale, sicuti tradidi *lib. 1. Th. Mor. Tract. 4. cap. 23. n. 1.*

Not. III. Ex anteaetâ vitâ & moribus coniectura & præsumptio fit de futuris; si enim, ut in *Regula 8. in 6.* habetur: semel malus semper præsumitur esse malus, sequitur, quòd etiam semel bonus semper præsumendus sit bonus, donec de contrario constet, quia mutatio cum sit aliquid facti, non præsumitur, sed ostendi debet.

CAPITVLVM VII.

Quosdam.

PARAPHRASIS.

Idem S. Gregorius scribit ad Patritium & Venantium *lib. 7. Registri. epist. 123. alius 127.* quòd ipsi cum Africæ propinquiore sint, certius cognouerint, quomodo morbis ac peste deualetur.

SUMMARIVM.

1. Scire aliquis præsumitur, quæ in vicinia aguntur, modo communiter nota sint. Exemplis declaratur, ordinariè alleganti ignorantiam, circa communiter nota non credi, nisi eam probet.
2. Ignorantiam facti alieni alleganti non est deferendum ordinariè iuramentum in supplementum probationis.
3. Nisi præsumptio sit contra eum, qui ignorantiam prætendit.

NOT. Vnic. Scire aliquis præsumitur, quæ in viciniâ aguntur, dummodo ita agantur, ut communiter nota sint, sicut tradit *Gail l. 1. obser. 42. n. 2. Petrus Peckius in Reg. 47. in 6. n. 3.* simile est, si in loco publico edictum promulga-

tum sit, ordinariè alleganti ignorantiam eius, credendum non est, nisi eam ostendat; quia contra talem ignorantiam iuris præsumptio existit. *cap. 1. de postulat. pralat.* & videri potest *Innoc.* Aliud simile est, si successor malæ fidei possessionem sui antecessoris, quæ communiter nota erat, se ignorasse alleget, plerumque non auditur, ut tradit *Menoch. in arbit. casu 117.*

Quærent hîc, num ignorantiam alleganti facti alieni, in supplementum probationis iudex iuramentum deferre debeat. *z.* Ordinariè non esse iuramentum deferendum; quia ignorantia ista præsumitur, donec scientia probetur. *cit. Reg. 47.* idque annotauit *Peckius ibi n. 8.*

Excipe, nisi sit præsumptio contra eum, qui ignorasse se dicit, ut in casu huius capituli, tunc verò iudex arbitrabitur, num alleganti ignorantiam, si spectatis circumstantiis personæ &c. aliquo modo verisimilis videatur, iuramentum deferre oporteat, eò, quòd in animo latens ignorantia aliter non probetur; an verò vehemens contra illum, qui allegat, præsumptio sit, vel de graui alterius præiudicio agatur, ita ut delationi iuramenti locus esse non debeat, quâ de re *Abbas & Felin. hîc. Menoch. & Peckius l. c.*

CAPITVLVM VIII.

Quanto.

PARAPHRASIS.

Idem Gregorius I. *lib. 1. Registri* scribit ad Victorem Episcopum non se dubitare, quin audierit de querelis Clericorum aduersus Paulinum Regensis Ecclesiæ Episcopum, quia latere eum in viciniâ non potuit, quòd ad ipsum è longinquo peruenit.

SUMMARIVM.

1. Quid & quotuplex sit iudicium, Coniectura, Præsumptio.

2. Quid

2. *Quid probatio judicialis. Recensentur eius septem species, earum tamen strictè loquendo tantum quatuor sunt. Testimonia; Scriptura, Præsumptiones & indicia.*
3. *Ordinaria probationes sunt, quæ fiunt per testes & instrumenta.*
4. *Indicij definitio, & divisio.*
5. *Coniectura & præsumptio sunt effectus indiciorum, nec inter se differunt.*
6. *Præsumptio alia juris, alia hominis. Illa dividitur, quod alia sit juris tantum, alia juris & de jure. quid qualibet illarum sit.*
7. *Quid sit fictio juris, & in quo differat à præsumptione.*

Capitulum istud eandem doctrinam continet, quàm præcedens Capitulum. Disputant verò hic Canonistæ, quid & quotuplex sit indicium, coniectura, præsumptio.

Adverte 1. Probatio judicialis aliud non est, quàm rei dubiæ & controuersæ apud iudicem facta ostensio: eius septem partes seu species numerantur apud *Mascard. de probat. lib. 1. q. 4. n. 1. & 15. Farin. in praxi. q. 36. num. 16.* confessio, euidencia facti seu inspectio ocularis, testes, instrumenta, præsumptio, fama & iuramentum, si tamen strictius loquendum sit, quatuor tantum recenseri possunt, videlicet Testimonia, Scripturæ, Præsumptiones & indicia (in quibus etiam fama continetur, & iuramentum secundum ordinem titulorum, in quibus nunc versamur) nam confessio, propriè loquendo, inter probationes non est numeranda, sed neque facti euidencia, quandoquidem, si Reus confiteatur, vel factum notorium sit, tunc dicere solemus, nullâ probatione opus esse.

Adverte 2. Inter has probationum species ordinariæ sunt, quæ fiunt per testes & instrumenta, at verò indicia & præsumptiones, quodam veluti artificio, sagacitatè & discursu mentis rem præter

ordinarium probandi modum deprehendi faciunt, vti videre est apud *Menoch. lib. 1. de præsumpt. q. 3.* sed & iuramentum judiciale non nisi in defectum, aut supplementum aliarum probationum deferri plerumque solet, vt *seq. tit. dicitur.*

Adverte 3. Indiciùm aliud non est, quàm notabile signum maleficii, alteriusve rei, de quâ dubitatur, ad veritatem cognoscendam inseruiens. dividitur indicium, quod aliud sit dubitatum, videlicet quod suspicionem vel opinionem cum formidine oppositi seu virtuali dubio junctam gignere aptum est, & indubitatum, quod plenum assensum mouere aptum est, siue sit vnum solum indicium, siue junctum cum aliis.

Alia similis divisio est, quod aliud sit indicium leve suspicionem tantum gignens, aliud grave, quod opinionem non leuem, sed nec omnino certam, seu cum aliquali formidine junctam creat, aliud gravissimum seu indubitatum, quod parit assensum, qui moraliter certus sit, omnemque formidinem excludat, sicuti explicauit *lib. 3. Th. Mor. Tract. 3. p. 2. cap. 2. n. 1.*

Alia divisio est, quod indicium aliud sit proximum, aliud remotum; proximum dicitur, quod magis verisimile est seu rei ostendendæ magis idoneum, idque interdum necessarium est seu indubitatum, remotum autem, quod rei demonstrandæ minus idoneum, quia frequenter fallere potest; etenim ex indicis, seu signis plerumque Rhetorica tantum, & non demonstrativa argumenta duci solent, quæ apud dialecticos inter Sophismata accidentis numerantur, exempli causâ, homines post commissum maleficiùm pallidi fieri solent, & fugere, at verò Titius eadem horâ, quâ homo occisus est, pallidus ex vrbe se recipit, &c. ergo ipse homicida est; dialecticè, inquam, non convincit argumentatio, cum non soli homicidæ pallidi ac fugientes sint, ideòque fieri

fieri potuerit, vt ex aliâ causâ Titius terrorem conceperit, & loco discesserit.

4 Adverte 4. Coniectura & præsumptio sunt effectus indiciorum, videlicet suspensiones ac præsumptiones ex indiciis ortæ, nec differunt coniectura & præsumptio, nisi quod præsumptio *αὐτοματῶς* *prolipis* significet magis determinatum indicium, & assensum, coniectura verò potius suspicionem.

5 Præsumptio diuiditur, quod alia sit juris, & alia hominis; hominis præsumptio est, quam iure non expressam ex variis apparentibus indiciis vir prudens seu iudex format, juris autem præsumptio, quando lex ipsa ex aliquo indicio rem dubiam colligit, & hæc iterum diuiditur, quod alia sit juris tantum, contra quam probatio in contrarium admittitur; alia verò præsumptio juris & de iure, quando non tantum lex indicio aliquid colligit, sed etiam iubet hoc ipsum pro veritate firmiter habendum, ita vt contrarium probare volens non admittatur, vt videre est apud *Menoch. lib. 1. de præsumpt. q. 3. Mascard. de probat. princip. q. 10. & dixi lib. 3. Th. Mor. Tract. 6. cap. 2. num. 5.*

Aduerte 5. Cum præsumptione juris, & de iure similitudinem gerere videtur fictio juris, si jus, quod non est ex iusta causa in ordine ad effectum aliquem, assumit, quasi sit, vt si aliquis, qui verè non possidet rem, pro possidente habeatur in ordine ad commoda possessionis, re ipsa tamen plurimum differt fictio à præsumptione; nam præsumptio assensum continet plerumque verum, sed fictio assensum non habet, cum in solâ apprehensione hæreat, quare cognita veritas non obstat fictioni, sed præsumptio tollitur, si contraria veritas appareat; plura lege apud *Menoch. q. 8.*

CAPITULUM IX.

Scribam.

PARAPHRASIS.

Ex eo, quod Iudæi leges per Moysen ipsis

traditas neglexerunt, coniectura capi, seu præsumptio fieri potest, quod etiam in futurum ipsis leges ferantur, neglecturi sint, ex capite *Osea 8. v. 12.*

SUMMARIUM.

1. Ex præterito rei, aut Persona statu præsumptio fit de futuro.

NOT. vn. Ex præterito rei aut personæ statu præsumptio fit de futuro, quia nisi mutatio supervenisse ostendatur, idem status manere putatur. exempli causâ, si maritus antea in uxorem sæuire solitus erat, non restituenda ipsi est vxor, quæ ob sæuitiam illius se separavit. *c. Litteras. 13. in fine. de restitut. spoliar.* quia ex præteritis coniectura fit de futuris, & qui semel malus &c. item qui olim possedit, etiam nunc possidere præsumitur. *Argum. c. Olim. 17. de restitut. spoliatorum. l. Siue. 16. C. de acquir. possess.*

Excipe, nisi talis res sit, quæ temporis cursu necessario aut verisimiliter immutatur, vt præteritus morbus, tempestas &c. videri potest *Felin. hic.*

CAPITVLVM X.

Quia.

PARAPHRASIS.

R. Capellanus dicebat, quod H. presbyter permutationis causa sibi personatum suum tradiderit, & vicissim receperit Vicariam, sed quia id verisimile non erat *Alex. III. mandat Callienti Decano, vt probationes huius rei non suscipiat, nisi communi eius loci famâ id vulgatum sit, vel nisi testes producantur, quos verisimile non sit peieraturos, alioquin verò non rarò contingit, vt testes corrupti falsum testimonium dicant.*

SUMMARIUM.

1. Permutatio beneficii honorifici & pinguis cum alio tenui præsumitur fieri in fraudem, v. g. Simoniâ interveniente.

2. Est